

№ 200 Laup 11 nov. 1942

Telefonitorru ütles Mai Murdmaa, et reedel algusega kell 14 on niisugune proov, mida võib vaatama tulla.

«Estonia» saalis valitsev hämarus on teravas kontrastis jalutusruumi hubase päevalgusega. Raudeesriie, mis alles äsja, orkestri proovi ajal, sulges vaate lavaruumi, on üles tõstetud, lastes näha puuritaolist metallörestikku, tühjal laval liikuvaid trikoodes tantsijaid. Külastaja silma riivab see pilt oma lagedusega, teatriinimestele on künnimaaks, kust ikka ja jälle idanema hakkab fantaasia, liikumise, helide ja värvide maailm.

Juba ongi rühm kohad sisse võtnud: lindilt hakkavad kõlama Veljo Tormise «LUIGELENNU» tuttavad helid, läbipaistev meloodia, mida esitab orkester koos naiskooriga. Muusika hingestatus ja karge liürika on Agu Piiümani lavakujunduses (mida esialgu tuleb alles juurde mõelda) leidnud väljenduse põhjamaa varakevade värvi- ja meeleoluarjunditena. Vastutusrikkaim ülesanne on aga koreograafil. Mai Murdmaa senistes lavastustes ilmnenud loomelaad, rangejooneline, nappide väljendusvahenditega plastika, mis inimkeha liikumise kaudu näib püüdvat jõuda väljendamatu väljendamiseni, on selle muusika laadiga niivõrd kooskõlas, et jääb ainult soovida helilooja

ja ballettmeisteri edasist koostööd.

Sama proovi vaatama kutsutud teadjad inimesed — Kultuuriministeeriumi töötaja Veera Ojamaa, kogenud ballettmeister ja pedagoog Anna Ekston, kriitik Lea Torm — ei ole kiidusõnadega kitsid. Tuleb, tuleb! Praegune oli alles teine lavaproov, esietenduseeni on poolteist nädalat. Kõik pole tantsijate esituses veel vaba, mõtestatud, ka helilint polnud kõige parema kvaliteediga (etendusel hakkab mängima orkester). Ent põhiline on olemas — etenduse struktuur, meeleolude, mõtete edasiandmiseks leitud tantsuline keel.

Tegemist pole ainult uue lavastuse, vaid uue algupära-

«Inimene, loodus, kodumaa»

se balleti sünniga. «Vane-muise» lavastuse kaudu ka tallinnlastele tuttavaks saanud ooperi «Luigeland» põhjal kirjutas helilooja orkestri-süüdi, Mai Murdmaa käe all sünnib sellest samanimeline ballett, mis oktoobripühade pidäliku kontserdi ühe osana publiku ette jõuab.

«Veljo Tormise muusika on liüriline ja läbipaistev, väga tantsuline, väga plastiline,» kõneles Mai Murdmaa. «Ent selles on palju kujundeid,

kõik küllalt lühikesed, mistõttu neid pole kerge tantsuks seada. Kõige raskemaks tegi ülesande aga intonatsioonide tohtu ausus, mis ei lubanud vähimatki teat-raalsust, sundis üha otsima ja otsima.»

Balletil pole kindlat süzeed, see on poeetiliste meeleolude põimik, milles tänapäeva ha-kitud tundemaailmaga inimene seatakse vastamisi loodusega. Teema seega sama, millest

kõneles ooper, väljendatud hoopis teisiti.

Tantsijaid teeb kaasa neli-teist, neist kaks soolopaari — Elita Erkina ja Vjatšeslav Maimussov ning Saima Kran-nig ja Aleksandr Basihhin.

Uus ballett on mõeldud ka teise koondkavva koos varasemate hooegade menukate ühevaatuslike ballettidega Bizet'—Štedrini «Carmeni» ja Bartoki «Võlumandariiniga». Novembri lõpul näitab «Estonia» trupp seda viiel etendu-

Udo Väljaots koos Mare Jõgeva uue kontsertetenduse proovil.

O. Juhani foto

sel Rootsi publikule. «Luigeland» on külalissetendustel auväärne ülesanne esindada eesti algupärast ballettikunsti.

Niisiis, 7. novembril jõuab «Estonias» lavale pidulik kontsertetendus, millele teater on andnud nimetuse «INIMENE, LOODUS, KODUMAA». Öhtu tervikuna on lavastanud peanäitejuht Udo Väljaots. «Oleme kontsertetendusi esitanud peamiselt külalisesinemistel ja dekaadidel,» ütles ta. «Viimane neist, suviste Moskva-etenduste lõppkontsert sai Kongresside Palees tohtute kiiduavalduste osaliseks — aplaus kestis pool tundi.»

Seekordse öhtu esimene osa on koostatud nelja autori — Eugen ja Villem Kapi, Gustav Ernesaksa, Lidia Austeri loomingust. «Tasulegid», «Lembitu», «Tiina», «Tormide rand» — kõiki neid kannab vabadusvõitluse romantika. Ka heliteosed ise on meie lavamuusika romantilisest perioodist. Lavastatud katkendeis teevad kaasa Mare Jõgeva, Hendrik Krumm ja Mati Palm («Tasulegid»), Tiit Kuusik, Georg Ots ja Haili Sammelselg («Lembitu»), Teo Maiste ja Tiit Tralla («Tormide rand»). Vaatajal on võimalus näha-kuulda nende ooperite armastatumaid

e Jõge- aariaid ja stseene. «Tiina»
 proo- katkendid tulevad esitusele
 Foto Mai Murdmaa uues seades
 (tantsivad Natalia Lukaševitš ja Jüri Lass). Juhatab
 õhtu esimest osa Kirill Raud-
 sepp, kes on olnud kaasosaline
 kõigi nende teoste esma-
 kordsel lavaletulekul.

jõuab teemaline osa kannabki õhtu
 dülik üldjärjestuses nimetust «Inime-
 teatuse ne». Looduse teemat väljendab
 ODU- «Luigelend», mis õhtu
 on keskmise, lüüriilise osana toob
 Udo meid oma helikeele kaudu
 tsert- ühtlasi nüüdismaailma. Diri-
 geerib Eri Klas.

Väimsa lõpp-punkti paneb
 kontserdile Sviridovi «Pateeti-
 lise oratoorium». Kirjutatud
 duste Majakovski luule karmidele,
 sside Majakovski luule karmidele,
 ldus- jutustab see suurteos
 cestis Nõukogudema sünnist revolutsiooni-
 e osa ja Kodusõja-aastate
 ri — ränkades katsumustes, unistustes
 Gus- kerkivaist haljendavaist linnadest,
 steri pääkesest vaevatud ja muserdatud
 gid», maa kohal. Peale «Estonia»
 ormi- ooperikoori võtavad oratooriumi
 kan- ettekandest osa Teaduste Akadeemia
 anti- mees- ja naiskoor, solistid on
 meie vabariigi teenelised kunstnikud
 pe- Urve Tauts ja Teo Maisken-
 ken- kud Urve Tauts ja Teo Mais-
 Jõ- te.

ja 1959. a. kirjutatud oratooriumi
 eest autasustati helilooja Georgi Sviridovit
 1960. a. Lenini preemiaga. Teos on
 ralla Eestimaal kõlanud kontserdi-
 ajal saalides, 1970. a. sai teoks
 nenen- oratooriumi ettekanne laulu-
 maid laval vabariigi pidulikul aas-

tapäevakontserdil valikkoori-
 de ja sümfooniaorkestrite et-
 tekandes Neeme Järvi juha-
 tusel. Tookord kohalesõitnud
 helilooja hindas väga meie
 muusikaringkondade katse-
 tust tuua oratoorium vabas
 õhus, suurte kooride esituses
 massilise kuulajaskonna ette.
 Mõnevõrra kaotas heliteos
 vabaõhuettekandes siiski oma
 kõlavusest. «Estonia» teatri-
 majas esitatakse nüüdis-
 kaalsümfoonilist suurteost es-

makordselt. Ooperikoorige
 on ülesanne ebataoline ja vas-
 tatusrikas. Suure töö on kont-
 serdi ettevalmistamisel teinud
 teatri peakoormeister Uno
 Järvela.

Kontsertetenduse «Inime-
 ne, loodus ja kodumaa» pü-
 hendas teater Nõukogude Lii-
 du moodustamise juubelile.
 Seda kantakse ette ka det-
 sembri lõpul juubelpidustus-
 te aegu.

M. LIIDJA

Elita Erkina ja Vjatšeslav Maimussov balletis «Luigelend». G. Vaidla foto